

Colecția: **SECOLUL XX – 20 DE MISTERE ESENȚIALE**

Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VAN ERIKSSON, JAKOB

Planurile diabolice ale unor politicieni, care puteau să distrugă lumea /
Jacob van Eriksson ; versiune în lb. română: prof. Florin Ștefănescu ; documentare suplimentară, bibliografie selectivă și analiza comparativă a surselor: Lucia Boian. - București : Integral, 2019

Conține bibliografie

ISBN 978-606-992-287-3

I. Ștefănescu, Florin istorie (trad.)

II. Boian, Lucia (ed. șt.)

94

© INTEGRAL, 2019

Editor: Costel POSTOLACHE

Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-287-3

Jacob Van Eriksson

Planurile diabolice ale unor politicieni, care puteau să distrugă lumea

Versiune în limba română:

Prof. FLORIN ȘTEFĂNESCU

Documentare suplimentară, bibliografie selectivă
și analiza comparativă a surselor:

LUCIA BOIAN

INTEGRAL

Sumar

**Cum a fost împărțită Europa după Primul
și Al Doilea Război Mondial / 7**

Planul Marshall vs. Planul Stalin / 27

**Războiul Rece: NATO vs.
Tratatul de la Varșovia / 69**

Malta, după Yalta / 127

Bibliografie selectivă / 131

Cum a fost împărțită Europa după Primul și Al Doilea Război Mondial

La 3 martie 1918, este semnat între Germania și Rusia Tratatul de la Brest-Litovsk. La finele lui 1917, Rusia iese din război iar tratatul mai sus amintit este unul dezastruos și semăna mai mult cu o capitulare. Imperiul Țarist, care la 1917 avea să fie lovit de revoluția bolșevică și de instaurarea comunismului sub comanda lui Lenin, se prăbușește. Pierde un sfert din populație, cam tot atât din capacitățile industriale și cea mai mare parte a resurselor miniere. Pe teritoriul eliberat erau în curs de formare mai multe state independente sau semi-independente. Între ele, Finlanda, Polonia, Lituania, Letonia, Estonia sau Ucraina (devenită ulterior și obsesia URSS). Preț de două decenii, acestea au cunoscut independența, mai puțin Ucraina.

Țări precum Italia și, inițial, și România fuseseră tentate să
 Resp. între în război alături de Reich dar au fost atrase și de câștigurile
 teritoriale de pe seama Austro-Ungariei. În plus, de multe ori
 Germania, cu toate că reprezenta principala forță a acelei pe-
 rioade a fost nevoită să suplinească lipsa taberei aliate, până și
 pe cea a Austro-Ungariei. Muribundul Imperiu Otoman nu îi
 putea asigura nicio revigorare militară. Germania era singură
 în fața unei extraordinare coaliții, iar Austro-Ungaria nu s-a do-
 vedit, bineînțeles, cartea câștigătoare.

Deznodământul l-a reprezentat capitularea Imperiului Ger-
 man și semnarea tratatelor de la Versailles. După Tratatul de la
 Versailles Germania pierde 13% din teritoriu și 10% din popu-
 lația Reich-ului. Criteriul lingvistic a reprezentat moneda de
 împărțire a Europei de către învingători. A fost politica gândită
 și impusă de președintele SUA, Woodrow Wilson. Excepție au
 făcut Alsacia și Lorena care au fost recuperate de către Franța
 cu toate că populația era majoritar germanofonă. La fel se în-
 tâmplă și în Austria și Boemia (Cehia), unde nemții reprezentau
 principalul nucleu. Alipirea acestora Germaniei ar fi însemnat
 un real câștig atât pe plan economic cât și pe plan demografic
 pentru o Germanie învinsă. În plus, Reich-ul pierde toate co-
 loniile din Africa care vor fi în majoritate împărțite între Anglia
 și Franța. Acesta a fost rezultatul unei umilinte în numele căreia
 Germania era nevoită să se încline în fața puterilor coloniale,
 Franța și Regatul Unit.

Imperiul German a plătit prețul suprem Marelui Război. La
 fel s-a întâmplat și cu Imperiul Austro-Ungar, Imperiul Oto-
 man și Imperiul Țarist. A fost un război cu conotații colosale

care a remodelat granițele Europei. Conflictul a dat naștere
 naționalismului extremist și a schimbat politica în întreaga Eu-
 ropă și nu numai.

Între 1919 și 1920, reprezentanții statelor învingătoare în
 război s-au reunit la Paris și au stabilit condițiile păcii. Adevă-
 ratele decizii au fost luate însă de „Consiliul celor patru” format
 de președintele Statelor Unite, Thomas Woodrow Wilson,
 președintele guvernului francez, Georges Clemenceau, premi-
 erul britanic, David Lloyd George, și Vittorio Emanuele Or-
 lando, președintele guvernului italian.

Baza discuțiilor au constituit-o prevederile documentului
 „Cele 14 puncte” lansat de președintele Wilson la începutul anu-
 lui 1918. În afara Tratatului de la Versailles semnat cu Germania,
 sistemul tratatelor de la Paris a inclus pe cele de la Saint-Germain
 cu Austria, de la Neuilly sur Seine, cu Bulgaria, de la Trianon, cu
 Ungaria, și de la Sèvres, cu Turcia, care a fost înlocuit în 1923
 cu Tratatul de la Lausanne. Aceste tratate au determinat o pro-
 fundă transformare a hărții Europei. Franța recăpăta Alsacia și
 Lorena. Germania pierdea o șeptime din teritoriu și era despăr-
 țită de Prusia Orientală prin culoarul Danzig, destinat să per-
 mită Poloniei accesul la mare prin portul cu același nume, care
 a fost declarat, alături de altele, oraș liber.

Prăbușirea imperiilor Austro-Ungar, Otoman și Țarist,
 consfințită prin sistemul acestor tratate, a avut ca efect apariția
 unor noi state și desăvârșirea unității altora. Austria și Ungaria
 erau separate definitiv și reduse teritorial. Austriei i se interzisese
 totodată Anschluss-ul, adică unirea într-un singur stat germanic.
 Italia anexa Tirolul austriac, iar România obținea recunoașterea

internațională a unirii cu Basarabia (9 aprilie 1918), Bucovina (28 noiembrie 1918) și Transilvania (1 decembrie 1918).

Polonia reapărea ca stat pe harta Europei, cuprinzând între frontierele sale Galiția, preluată de la Austro-Ungaria, Poznan, preluat de la Germania și foste teritorii rusești. Boemia, Moravia și Slovacia, cele trei provincii slave din nordul imperiului dualist, s-au unit în 1918, formând Cehoslovacia. În sud, Croația, Bosnia și Dalmația au format în jurul Serbiei și Herțegovinei un alt stat, Iugoslavia.

Turcia, moștenitoarea Imperiului Otoman, pierdea la rândul ei teritorii, fiind redusă la litoralul european al Constantinopolului și la Asia Mică. Strâmtoarele Bosfor și Dardanele erau deschise comerțului liber. Bulgaria plătea angajarea în război alături de Puterile Centrale, cedând Iugoslaviei o parte a Macedoniei, Greciei Tracia Orientală, iar României Cadrilaterul, obținut de aceasta în urma Păcii de la București (1913).

În Estul Europei, după cele două revoluții din anul 1917, prima liberală, a doua bolșevică, a rezultat dezmembrarea Imperiului Țarist și apariția Rusiei Sovietice, a Finlandei, Estoniei, Letoniei și Lituaniei. Nerecunoașterea regimului socialist instaurat de Lenin a determinat excluderea Rusiei de la tratativele de pace și totodată declanșarea unui lung război civil între „albi”, partizanii regimului țarist, și „roșii”, bolșevicii. În ciuda politicii intervenționiste a statelor occidentale, victoria bolșevicilor din 1922 a marcat nașterea URSS.

Noua configurație a frontierelor europene, fondată pe principiul naționalităților, era departe însă de a fi perfectă. Ea a trebuit să țină cont de interesele marilor puteri, de dificultățile

legate de fixarea unor frontiere în zone locuite de mai multe etnii și de necesitatea de a asigura noii ordini un minim de viabilitate economică și de securitate. Deși a împlinit în mare parte aspirațiile naționale, noua ordine a generat și multe nemulțumiri.

Noua ordine nu a putut satisface toate pretențiile teritoriale ale învingătorilor. Italia, care mai avea de recuperat Trentino și Istria, se considera marea nedreptățită. În plus, mai multe regiuni erau disputate de Germania și Polonia (Silezia Superioară), de Italia și Iugoslavia (Fiume), de Polonia și Rusia (partea orientală a Ucrainei și a Bielorusiei). Pe de altă parte, minorități naționale precum locuitorii germani stabiliți în regiunea sudetă din Cehoslovacia sau croații din Iugoslavia au acceptat cu greu să se integreze statelor nou formate.

Nemulțumirile lor ca și cele ale învinșilor au alimentat în parte crizele care au marcat evoluția relațiilor internaționale până la declanșarea celui de Al Doilea Război Mondial. O altă sursă majoră a revizionismului a reprezentat-o chestiunea reparațiilor. Inițial, învingătorii au pornit de la principiul că Germania trebuia să plătească toate cheltuielile de război și au pretins sume nerealiste, dar ulterior au revenit la puncte de vedere mai rezonabile.

Modificările granițelor europene din 1939 și 1945 au fost din nou dramatice și au provocat veritabile tragedii, majoritatea nevindecate nici în ziua de azi sau, chiar, nevindecabile.

Primul Arbitraj de la Viena a avut loc în 2 noiembrie 1938, la Viena, în Palatul Belvedere. Prin acest arbitraj internațional, zone din Slovacia de sud și partea sud-vestică a Ruteniei Carpatice, au fost desprinse din teritoriul Cehoslovaciei și atribuite

Ungariei, conduse de regentul Miklós Horthy. În acest fel, Ungaria, sprijinită fățiș de cei doi „arbitri”, Germania nazistă și Italia fascistă, recâștiga controlul acestor zone (care aparțin în prezent Slovaciei și Ucrainei). Aceste zone, locuite compact de etnici maghiari, fuseseră pierdute de Ungaria prin Tratatul de la Trianon, din 1920, în urma Primului Război Mondial, când s-a dizolvat Austro-Ungaria și de atunci încercase, prin toate mijloacele, să le recupereze. Primul arbitraj de la Viena a fost un rezultat direct al Înțelegerii de la München din 30 septembrie 1938. Ungaria plănuia deschis să anexeze fostele teritorii ungurești din Slovacia și Rutenia Subcarpatică. Inițial, a existat și un al treilea jucător: Polonia, cu regimul său autoritar condus de Józef Beck. Polonia și Ungaria luau în considerare atacuri coordonate asupra Cehoslovaciei, pentru ca Polonia să obțină Těšín și alte mici regiuni, iar Ungaria să obțină Slovacia și Rutenia. Realizarea acestui plan întâmpina, însă, o dificultate majoră: Ungaria se temea de consecințele unui conflict militar cu Cehoslovacia (așa cum a spus-o și Horthy, la 16 octombrie 1938: „O intervenție militară ungurească ar fi un dezastru pentru Ungaria, pentru că armata cehoslovacă are în prezent cele mai bune arme din Europa și Budapesta se află la doar 5 minute de graniță pentru un avion cehoslovac. M-ar neutraliza înainte să mă dau jos din pat”).

Deoarece Ungaria nu dorea un conflict armat, a încercat să obțină teritoriile dorite pe căi diplomatice. Încă din noiembrie 1937, Hitler promisese Ungariei o porțiune nespecificată din Cehoslovacia. La începutul lui 1938, reprezentanții Ungariei și ai partidelor politice maghiare și germane din Cehoslovacia au

lucrat asiduu pentru dezintegrarea acesteia. La 11 februarie 1938, aceste părți au ajuns la un acord la Budapesta încât „Cehoslovacia să fie divizată”. În zilele de 17 și 18 aprilie 1938, Conte János Eszterházy, lider al minorității maghiare din Cehoslovacia, a prezentat la Varșovia, capitala Poloniei, un plan trasat de guvernul ungar care avea scopul de a diviza Cehoslovacia și de a încorpora Slovacia Ungariei. Miklós Kozma, palatin al Regentului maghiar Miklós Horthy, a recunoscut deschis, un an mai târziu, la 12 aprilie 1939 – după Primul Arbitraj de la Viena – că „revendicările minorităților maghiare din țările vecine au fost doar tactici îndreptate către implementarea unui scop strategic – restaurarea unei Ungarii Mari care să ocupe întregul Bazin Carpatic”.

La 30 septembrie 1938, a fost finalizat Acordul de la München privind populația germană din Cehoslovacia. În urma presiunilor din partea Poloniei și Ungariei, acordului i s-au adăugat protocoale suplimentare. Acestea stipulau că Cehoslovacia trebuie să rezolve și revendicările minorităților maghiară și polonă într-un termen de trei luni, prin negocieri bilaterale; altfel, chestiunile respective aveau să fie rezolvate de către cei patru semnatari ai Acordului de la München, și anume Germania, Italia, Franța și Regatul Unit.

Polonia, însă, a ocupat orașul Těšín și o regiune de 1.000 km² din jurul acestuia, cu populație majoritar polonă, aflat în nordul Moraviei încă din 1 octombrie, în urma revendicărilor adresate Cehoslovaciei cu 10 zile mai înainte, la 21 septembrie. Negocierile cerute de Acordul de la München au început abia pe 25 octombrie 1938. Ca rezultat, pe 1 decembrie, Polonia a primit și

alte teritorii, de această dată în nordul Slovaciei, în total 226 km²,
 Resp cu 4.280 de locuitori, din care mai puțin de 0.3% erau etnici poloni.

În urma ocupării, la începutul lui octombrie 1938, a regiunilor de frontieră ale părții cehe a Cehoslovaciei de către Germania, conform cu Acordul de la München, teritoriile cehoslovace Slovacia și Rutenia Subcarpatică au primit autonomie în cadrul Cehoslovaciei, la 6 octombrie, respectiv 11 octombrie. În noiembrie 1938, Rutenia Subcarpatică a fost redenumită „Ucraina Carpatică” sau „Carpato-Ucraina.”

Austria a fost anexată la Germania de către Hitler în ziua de 13 martie 1938. Este celebrul Anschluss, poate primul pas spre dominația Europei, dorită de Adolf Hitler. Cu acest prilej, teritoriul Germaniei a crescut cu 17%, iar populația cu 10%.

Anexarea Țărilor Baltice s-a stabilit prin faimosul tratat Ribbentrop-Molotov de la 23 august 1939, iar Lituania, Estonia și Letonia au devenit republici sovietice în august 1940.

Anexarea Boemiei și Moraviei, regiuni ale fostei Cehoslovacii, a avut loc în două etape. În prima, s-a anexat de către Germania Sudetenland (Ținutul Sudeților), preluat de Hitler cu acceptul Franței și al Marii Britanii. În a doua etapă, s-au anexat Boemia și Moravia, transformate în protectorat german.

Conform Pactului Ribbentrop-Molotov, Polonia urma să fie împărțită între germani și sovietici. Pe 1 septembrie 1939, are loc invazia germană, iar pe 17 cea sovietică. Exact în aceeași zi generalul Heinz Guderian, care tocmai cucerise și se instalase în Brest-Litovsk, era informat, spre dezamăgirea sa, că linia de demarcație se stabilise pe Bug, astfel încât trupele depășiseră

„granița”. Germanii i-au așteptat pe sovietici și nu au mai continuat înaintarea!

„Războiul de Iarnă” a izbucnit în momentul în care Uniunea Sovietică a atacat Finlanda la 30 noiembrie 1939, trei luni după izbucnirea celui de-Al Doilea Război Mondial. Drept consecință, Uniunea Sovietică a fost exclusă din Liga Națiunilor la 14 decembrie. Iosif Vissarionovici Stalin, conducătorul statului sovietic, se așteptase să cucerească întreaga țară până la sfârșitul anului, dar rezistența finlandeză a zădărnicit toate planurile sovieticilor, deși aceștia din urmă își depășeau numeric inamicii în proporție de 3 la 1. Finlanda a rezistat până în martie 1940, când țara a fost obligată să semneze un tratat de pace prin care ceda agresorului sovietic aproximativ 10% din teritoriul național și circa 20% din capacitățile sale industriale.

Dictatul de la Viena (cunoscut și ca „Al doilea arbitraj de la Viena”) a fost un act internațional încheiat la 30 august 1940, prin care România a fost silită să cedeze aproape jumătate (43.492 km²) din teritoriul Transilvaniei în favoarea Ungariei horthyste. Acest act a fost impus de Germania Nazistă și Italia fascistă sub titlul de „arbitraj”. Germania era însă interesată să păstreze pacea în regiune, deoarece avea nevoie de exporturile acestor țări pentru necesitățile sale de război. Miniștrii de externe ai României (Mihail Manoilescu) și Ungariei au fost convocați la 29 august la Viena, unde ministrul de externe german Ribbentrop a impus părților preacceptarea necondiționată a arbitrajului germano-italian. În dimineața zilei de 30 august 1940 Consiliul de Coroană convocat de Regele Carol al II-lea a admis arbitrajul cu majoritate de voturi (19 pentru, 10 contra, 1 abținere),